

voluntas vero refertur ad absolutam voluntatem, non regulatam ratione; ut bene Religiosus ibi, Bald. I, voluntaris, Cod. de fidicemiss. Panormitanus cap. 1, ab his qui sunt majoris parte caput, immo si dicatur, pro tua voluntatis arbitrio, importat arbitrium boni viri. Menoch. alios referens d. quies. 8, & 33. Bartolus d. extravg. ad reprimendum, verbo videbitur, nra. mer. 8.

9 Nota primò, hoc limrandum esse, nisi committatur arbitrium ei, qui alias illud habebat: tunc enim libera, & absolute facultas tributa esse dicitur, ut verba aliquid operentur. Sic alios referens contra alios Menochius d. 9. n. 35.

10 Secundo nota, quod quando apponuntur in contradictionibus haec verba, si visum fuerit, si affirmaveris, si iugum pataveris, importanter merum voluntatem. Sic probans, & alios referens Greg. Lopez lib. 29, vñf. mi hædere, tit. 9. part. 6.

11 Item important arbitrium boni viri haec verba, ræ deliberaation mandamus. Menoch. cum aliis d. 9. n. 59. Idem, dispensatione tue, ad natum tuum. Menochius cum aliis ibi, n. 60. Idem, ingenio tuo committimus, vel secundum mestrum tuum, discretionis tuae, prudentiae tuae, potestati sue committimus. Idem, misericordia tua, conscientia tua. Sic Menochius alios referens ibi, n. 24. 36. 40. 47. 57. 58.

12 De hoc autem verbo, secundum judicium tuum, vel iudicio tuo committimus, quidam dicunt importare liberam voluntatem. Sic gloria Thais, §. Lucius, ver. judicio, ff. de fidicemiss. libert. Bartol. I. si sit, in principio, ff. legat. Sed verius est importare arbitrium boni viri, quia idem est, ac prius, confiteretur, & postea judica, quod claret arbitrium boni viri importat. Sic Bartolus de retractans, d. extravg. ad reprimendum, ver. videbitur, n. 4. Modo in repetitione quam ponit post Clement. sapè, supra citata, n. 34. Menochius alios referens, d. 9. n. 14.

13 Item important arbitrium boni viri haec verba, ræ videtur facias. Menochius d. 9. 8. cum aliis num. 4. Idem, facias ut placuerit. Menochius cum aliis, n. 7. Bart. d. extravg. ad reprimendum, verbo videtur, n. 1. Imola d. repetitione Super Clement. sapè, numer. 34. & cap. de confess. numer. 1. de Panormitanus num. 13. Limitat tamen Menoch. cum aliis, n. 12, nisi dicat, facias quidquid tibi placuerit, quia tunc libera voluntas conceditur.

14 Item important arbitrium boni viri haec verba, facias ad tuum beneficium, Menochius n. 10. Felius cap. 1. de confess. num. 50. lecits (inquit Felius) secundum libitum tuum, quia liberum importat voluntatem.

15 Item important arbitrium boni viri, facias, ut cupieris, ut desideraveris. Menochius cum aliis d. quies. 8. num. 51. Bartol. d. extravg. ad reprimendum, ver. videbitur, num. 4. Imola d. rep. Super Clement. sapè, n. 34. & idem dicendum est, quando dicuntur: promittimus stare dicto tuo; & in una parte ejusdem cap. 13. exprimitur causa necessitatis, vel utilitatis, debere concurrende in hac dispensatione: ergo.

16 At verius est, minorum causam requiri, & fat esse quemcumque cauam; quia Concilium, si eadem volueret cauam, facile id diceret, sicut iterum dixit d. cap. 14. Item quia non est eadem ratio: nam quando transiit ad ordine minori ad Subdiaconatum, recipitur novus status, novaque obligatio continentiae, & recitandi: & cum à Diaconatu ad Sacerdotium, recipitur potestas dignissima, & idem major exigunt causa ad dispensandum in interstitiis inter hos ordinis requisitus. Sic Manuel Rodriguez, in expositione motus Pii V, de confess. dub. 8. fol. 31. pag. 2. & fol. 32.

D U B I U M L VI.

An eadem causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesie, quo requiritur in Trid. sess. 23. cap. 11. de reformatione, & cap. 14 requiratur in dispensatione in interstitiis inter ordinem minorem, & alium minorem, & inter Subdiaconatum, & Diaconatum, eadem (inguam) que ibi requiritur in dispensatione, in interstitiis inter ultimum ordinem minorem, & Subdiaconatum, & inter Diaconatum, & Sacerdotium.

1 R Atio dubitandi est, quia in his expressè dicit Trid. d. cap. 11. in fine, & d. cap. 14. exigunt necessitatem, & utilitatem Ecclesie in illis, d. cap. 12. mino. & cap. 13. hanc causam non exigit, sed remittit arbitrio Episcopi, dicens, nisi aliud Episcopum videatur.

2 Navar. lib. 1. conf. tit. 11. de tempor. ord. conf. 26. dicit requiri eamdem cauam, quia eadem ratio videtur omnia comprehendere: item quia una pars ejus declaratur per aliam in rebus dubiis, l. 2. ff. de rebus dubiis, & in una parte ejusdem cap. 13. exprimitur causa necessitatis, vel utilitatis, debere concurrende in hac dispensatione: ergo.

3 At verius est, minorum causam requiri, & fat esse quemcumque cauam; quia Concilium, si eadem volueret cauam, facile id diceret, sicut iterum dixit d. cap. 14. Item quia non est eadem ratio: nam quando transiit ad ordine minori ad Subdiaconatum, recipitur novus status, novaque obligatio continentiae, & recitandi: & cum à Diaconatu ad Sacerdotium, recipitur potestas dignissima, & idem major exigunt causa ad dispensandum in interstitiis inter hos ordinis requisitus. Sic Manuel Rodriguez, in expositione motus Pii V, de confess. dub. 8. fol. 31. pag. 2. & fol. 32.

C A P U T II.

De obligatione recitandi horas canonicas ratione Ordinis.

S U M M A R I U M.

Dub. 1. Quot sint hora canonicae, & quinam ad illas teneantur.

2 An clericorum Ordinum teneantur ad horas canonicas, vel saltem ad aliquam aliam orationem plus quam laici.

3 An Religiosi professi, tam viri, quam femina, in Religione approbata, teneantur ad horas canonicas, & quo jure ad id teneantur.

4 An monachorum professorum ad chorum, qui extra suum monasterium vivit, vel ex justa dispensatione, vel quia ejus est, teneantur ad horas.

5 An equites, quos vulgo Commendatores appellantur, teneantur sub mortali recitare eas orationes, quas loco horarum canonicas prescribit cursum regula, ut recitent, in illisque recitandis forentur interdictionum.

6 An novitiis teneantur horas recitare.

7 An qui horae, id est, a laevo, initiatu Subdiaconatum, teneantur ad integras horas coram diei: idem queritur de eo, qui horae nova professione emituntur.

8 An qui teneantur ad horas canonicas, satisfacient, si solamente dicant, vel teneantur voces aliae dicere.

9 An qui Ecclesiæ precepto teneantur ad horas, peccent, si in peccato mortali eas recitent, quando privatum recitarentur.

10 An saltem clericorum dicens horas publice in choro peccent, si sunt in peccato mortali.

11 An peccet mortaliter obligatus ad horas canonicas, qui omittit aliquam horam, vel partem notabilis.

12 An qui ex negligencia, vel plena deliberatione omittit aliquam sepius horas canonicas, contrahabat sepius peccata mortalia.

13 An qui alternatim recitat cum alio dicendo partem, & audiendo aliam partem, censeatur integre recitare, fave finis Hora Canonice, fave sint preces ex pantenitie sacerdotali, vel ex defuncti institutione.

14 An

91. cap. fin. dist. 92. de quibus generibus personarum figurat agendum est.

D U B I U M II.

An clericorum minorum ordinum teneantur ad Horas canonicas, vel saltem ad aliquam aliam orationem, pluquam laici.

T Riplex est sententia.

1 Prima docet tutius esse eos teneri ad Horas canonicas, quia cum sint clerici, affluntur in partem Domini. Sic Panorm. cap. 1. ad celeb. Missar.

2 Secunda sententia docet eos non teneri ad Horas canonicas quia nullo iure id probatur, nec ad recitandos Psalmos, nec canticos gradum, quia nullo etiam iure probatur; & licet consuetudo possit habere vim juris, non conflat, quod si talis consuetudo obligans eos, ut optimè sotas ubi infra at teneantur hi clerici ad aliquod indeterminate, ad orandum scilicet plus quam meri laici. Probatur, quia per minores ordines divino cultui ascribuntur.

3 Tercia sententia docet totam horam reperire.

4 Qua sit licet dividere Matutinum à laudibus, ita ut Matutinum dicatur uspere diei precedentis, & laudes aurore sequentes; & tunc sic dicenda oratio in fine laudum.

5 Qua cum sacerdos solus recitat, debet dicere ante orationem, Dominus vobiscum.

D U B I U M I.

Quot sint Horæ canonicae, & quinam ad illas teneantur.

1 N Ota Horam non dici ab orando, quia Hora scribitur cum aspiratione, non autem verbum Oro, sed quia certis horis sunt Horæ canonicae deputatae. Dicuntur autem canonicae, quia secundum canones, sic Navarr. cap. quando, Latine cap. 3. n. 26.

2 Circa numerum Horarum duplex est sententia. Prima docet Horas canonicas esse oculo. Probatur ex distis, nee ad canticus gradum, nee ad aliud terminatum recitandum, ut ex distis constat. Sic Tarrer. Palud. Sylva. Navarr. ubi supra, Sotus lib. 10. de iust. qu. 5. art. 3. Vigor. lib. infit. cap. 5. §. 5. vers. 4. Angel. cor. Hora, num. 3. Armil. num. 6. Tabien. num. 9. Palacio. verb. Hora, & 4. dist. 15. dist. 9. & est certa, & communis Doctorum conclusio.

3 Secunda conclusio. Ad nil plus orandum teneantur quam laici, ita ut ejus omisso aliquia sit culpa, sed honestum, & decens erit, ut plus orient. Ratio, qui licet sint assumpti ad partes Dei, non tamen sunt omnino determinati, & affixi divino obsequio Ecclesiastico, quia possunt ducere uxorem, item, quia officium horum terminatur in preparatione templi, & valetrum ejus, & non attingit proxime Eucharistiam, sicut officium Diaconi, & Subdiaconi. Sic Sotus, & Tabien, ubi supra, & quidam juniores docti Magistrorum, qui dicunt esse communem Thomistaram.

4 Tertia conclusio. Non teneantur etiam ad recitandum Psalmos, vel alias preces, quas Episcopus in ordinatione ipsi recitandas injungit, quia nullo iure hoc cautum est, & idem Episcopus non potest eos ad aliquid recitandum obligare: sic Sotus ubi supra, & Palacio d. dist. 9. & licet Navar. in summa Hispana, cap. 25. num. 108. videatur oppositum docere: at cap. 28. addit. ad endem num. & cap. 25. Latine num. 108. & cap. quando, Latine cap. 7. numer. 13. & 14. fe explicat tantum teneri, quando in ordinatione id promittere: tunc tunc non tenebuntur virtute mandati Episcopi, sed virtute promotorum. Eamdem conclusionem tenent nonnulli recentiores docti.

D U B I U M III.

An Religiosi professi, tam viri, quam femina, in Religione approbata teneantur ad Horas canonicas, & quo jure ad id teneantur.

1 N Ota triplicem posse singi titulum hujus obligacionis, scilicet professionem ipsam, vel aliquod praecipuum Ecclesie in iure expressum, vel consuetudinem, & constat inter omnes Doctores nullum esse praecipuum in iure ad hoc obligans professos: sed de aliis duobus titulis dubitatur.

2 Duplex est sententia.

Prima docet quod sicut clericus ratione ordinis sacri tenetur ad Horas canonicas, ita, & Religiosi choro mancipatus tenetur ratione professionis ad horas canonicas.

Probatur, quia Religiosi non tantum sunt instituti ad orandum pro se, sed etiam pro tota Ecclesia; sed orationes instituit ad orandum pro tota Ecclesia, sunt septem Horas canonicas: ergo. Item, quia ratione professionis fit portio Ecclesiastici coruscus, & de bonis civium vivit. Ita D. Anton. 3. part. iii. 13. cap. 4. §. 1. Vigor. lib. infit. cap. 5. vers. 4. Navar. cap. quando, Latine, & Hispana cap. 7. numer. 4. Sotus lib. 10. de iust. quas. 5. art. 3. versus. agitur ergo. Palud. 4. dist. 15. question. 5. Tarrer. dist. 91. cap. 7. numer. 4.

3 Secunda sententia docet nullo modo teneri Religiosos ratione ipsius professionis ad Horas canonicas, sed si aliqua ratione tenentur, id esse vel quia id præcipitur ipsi in sua regula, vel ratione consuetudinis, qua vim habet legis. Quæ sententia potesta probabitur.

O 2

4 No-

³ Tertia sententia afferit, non peccare, qui recitat etiam ex precepto in peccato mortali, & cum proposito actuali peccandi mortaliter. Ratio: nam voluntas colendi Deum, & petendi aliquid ab eo, fiat eum actuali peccandi proposto, sicut fiat facere opus mortaliter bonum, ut jejunare, cum actuali proposito peccandi. Ita tenet *Nazar.* reprobans sententiam *Metinae cap. quando*, cap. 6. *Hisp.* num. 40. 41. & cap. 20. *Hisp.* n. 32. *Lat.* num. 25. & hæc sententia est verior.

D U B I U M X.

An saltēm clericī dicens Horas publicē in choro peccant, si sint in peccato mortali.

D U PLEX est sententia.

Prima docet hos non peccare, modo capitulum, & orationem non dicant; cum vero, qui capitulum, & orationem in choro dicit in peccato mortali, peccare mortaliter. Ratio, quia hoc est adus proprius ordinis fæcordatilis. Sic *Navar.* cap. quando, cap. 6. *Hisp.* num. 43. *Latine*, n. 42.

Secunda sententia docet eodem modo centendum esse de his orationibus, quas fæcero velibus sacris induit dicit in choro, ac de aliis Horis canonici, & sic non esse peccatum mortale hos actus exercere in mortali in peccato. Ratio; quia hec sunt sacramentala quedam, non autem sacramenta, nec proprii actus ordinis faci, licet per Ecclesiasticis foliis fæcordatibus appropriati. Sic *Metina C.* de oratione, qu. de modis, quibus oratio depeccari solit. *Ledea* 2. 4. q. 16. art. 13. *Corduba lib.* 1. quæst. qu. 50. puncto 3. vers. ad orationes, faveat *Capt.* in opus. 2. tom. qu. de uita spirituali, ubi dicit fæcordat, qui in peccato mortali dicit orationes in Misericordia, non peccare per le mortaliter, sed per accidentia ratione Misericordia. Hanc etiam tenet *Ludov.* *Lopez* infra, confit. 1. p. cap. 10. & hæc sententia est probabilius.

D U B I U M XI.

An peccat mortaliter obligatus ad Horas, qui omittit aliquam Horam, vel partem notabilem.

¹ *Enri. Anglicus*, quem refert *Angelus* verb. Horas, cap. 11. num. 10. dicit quod omittire Horas ex contemptu, est peccatum mortale; si vero citra contemptum una die quin non dicat Horas, non audierit dicere esse mortale: & in hanc sententiam inclinat *Angel.* dicit enim eam esse humaniorem: immo *Sotus* videtur esse dubius an sit mortale; dicit enim *lib.* 10. de iust. 9. 5. art. 7. vers. subditum, quod torte illi mortale aliquam Horam recitare. Sit

2 Prima conclusio. Peccat mortaliter, qui tenet ad Horas, si dedita opera, vel ex culpabilis, & crasla negligientia prætermerit aliquam ex horis canonicas una die. Probatur, quia transgreditur præceptum Ecclesiæ in re gravi, & que præcipitur in virtute obedientia, cap. delecto, de cœlibato, *Mis.* *T. Tabien* verb. *Hora*, numer. 16. *Sylv.* q. 12. dist. 5. & 6. *Palacio* 4. dist. 25. dist. 9. *Nav.* cap. quando, *Lat.* & *Hisp.* cap. 7. annum. 5. & in summa, cap. 25. *Lat.* & *Hisp.* num. 96. 97. *D. Anton.* 3. part. tit. 13. cap. 4. *Q. 4. Turrecerem*, cap. Eleutherius, dist. 91. num. 5. *Vigner*, lib. de infir. *Theol.* cap. 5. 5. 5. vers. 4. *Fr. Metina* lib. 1. mbr. cap. 14. q. 11. *Franciscus de los Santos* lib. de *Horas* Canon. perfusat, impediat. *Sandoval* lib. de offic. canon. 6. p. cap. 25. & multi recentioribus docti Magistri.

3 Secunda conclusio. Similiter peccat mortaliter, si data opera, & ex crasla, & culpabilis negligientia omittit notabilem partem unius Horæ; si vero citrō contemptu omittat levem partem unius Horæ ex negligentiā, peccat ve-
nialiter. Probatur prima pars, quia quantum attinet ad peccatum mortale, idem est relinquere totum, & partem notabilem. Pater fecunda pars; quia est levius materia. Sic *Nav.* *Sandoval* ubi *supra*. Pater eadem sententia fuit *Cajet.* 2. 2. 9. 83. art. 13. in fine. & *Ledea* 2. 4. q. 16. art. 6. dub. 4. dicitum eum, qui voluntarie evagatur in parte notabilis Horæ, peccare mortaliter, nequum qui omnino eam omittenter. 4 Ultima conclusio. Non peccat mortaliter, qui per inadvertitiam, vel oblivionem omittit aliquam horam, sed communiter erit peccatum veniale, tanto gravius, vel levius, quanto inadvertitiam, vel obliuio fuerit magis, vel minus culpabilis, & ex nulla intercessione nullum erit peccatum. Sic *Nav.* cap. quando, cap. 10. num. 28. & in summa *Latine* cap. 5. 9. *Sandoval* ubi *sup.* & *alii*.

5 Quæ autem sit pars notabilis Horæ, ut eius omisso sit culpa mortalis, dixi *lib.* 1. *summa*, cap. 4. n. 18.

D U B I U M XII.

An qui ex negligientia, & plena deliberatione omittit aliquam die septem Horas canonicas, contrahat septem peccata mortalia.

¹ *A* liqui dicunt tot mortalia quemquam committere, quæ Horas omittit. Sic *D. Anton.* 3. part. titul. 13. cap. 4. q. 5. & videtur idem tentare *Turrecerem*, cap. Eleutherius.

rius, dist. 91. numer. 5. & *Tabien* verb. *Hora*, numer. 13. refert quiodam tenere hanc sententiam, & dicit esse probabiliter, quam oportet; quia qualibet Hora per se habet di-
veriam rationem ab alia Hora. Subdit tamen non multum differre hanc sententiam ab ea, quæ dicit esse unum peccatum; nam quod illa dicit esse plura, hac dicit esse unum cum pluribus circumstantiis necessario detegendis in confessione. Sit

2 Prima conclusio. Si attendamus solam exteriorem omissionem, id est quando deliberatio omittendi Horas non repertitur, sed fidelis quis deliberavit ne recitaturum tempore Horas, & amplius non recordatur in illa die omitti omnes Horas unius die, est unum peccatum mortale. Ratio, qui omnes septem Horas præcipiuntur unocepropto, & sic omnes habent rationem unius objecti talis unius præcepto. Sic *Navar.* cap. quando, cap. 7. *Latine*, & *Hisp.* num. 6. ubi alios refert *Palacio* 4. dist. 15. dist. 9. fol. 163. *Sylv.* *verb.* *Hora* quæst. 10. *Vigner*, lib. infir. cap. 5. q. 5. vers. 4. & multi recentioribus Magistri valde docti.

3 Nota: exprimendum esse in confessione quot horæ sint omisste. Sic *Tabien*, ubi *supra*, & colligunt ex *Nazar.* quia dicit eo gravior esse peccatum, quo plures Horæ fuerint omisste.

4 Secunda conclusio. Quoties quis in die deliberat se non recitaturum omnes, vel aliquam Horam, tot peccata mortalia perpetrat. Ratio, quia in re gravi deliberat transgrexi præceptum. Sic *Navar.* *Palae*, *Sylv.* ubi *supra*, *Sandoval* lib. de canon. 6. part. cap. 14. & nonnulli ex recentioribus docti Magistri.

5 Hinc infertur cum, qui quadam die, vel quadam anno non recitat sapientis recordatus Horarum, & statuens omisire, non lat conteri, si dicit quodam anno non recitare, ledeteneri aperire quoties recordatus statuerit non recitare, quia tot sunt peccata mortalia. Sic *Nav.* ibi, & alii.

6 Ultima conclusio. Qui deliberat non recitaturum die aliquam horam, & postea recolens, & potens intra eundem diem recitare, non recitat illam, commitit duo peccata, alterum commissions, dum id deliberat; alterum omisitionis, dum sciens, & potens omisit. Ratio, quia cum corpus unum reputatur chorus, quod unus dixit, ceteri alteri dixisse, qui detentus est occupatione necessaria ad ipsum chorus. Sic *Nav.* cap. quando, *Hispana* cap. 11. num. 12. *Latine* num. 36. *Sandoval* lib. de offic. canon. 6. part. cap. 9. & quidam junioris Magistri.

7 Nota limitandam est conclusionem, quando ante officium divinum non poterunt, vel non debuerunt prævenire, quia horis ipsius non incumbebat, & propter necessitatem repente occurserunt, hinc tunc faciunt: tunc enim non tenentur supplicare. Sic *Navarus locis citatis*, & alii, & per hoc venit limitandum, quod dicit ipsum *Navarus* cap. quando, *Latine* cap. 10. in fine: ubi dicit quod non peccat, si interrupcat, quod necesse est ad illud munium, & si omnia fuerint minima, non tenetur supplicare; & si pars notabilis, tenetur sub mortali supplicare; & fuerint aliquantula quantitatibus, tenetur sub veniali, ipse enim *Navar.* cap. quando, *Latine* cap. 11. num. 36. *C. 37.* le limitat, quando debuit, & potuit prævenire.

8 Hinc infertur primò, recitantes, vel cantantes in choro, non oportere repete, vel supplicare, quod alii dicere, dum nullus, vel crux naribus desilit, vel quidcum decens loquitur, vel transpirat respicit, etiamque chorum exeat, modo si exiguum, licet sit *Psalmus* integer; quia ratione societas dictum ab uno, censetur dictum ab aliis. Sic *Nav.* cap. quando *Hisp.* cap. 10. num. 28. *Lat.* num. 83. & refert *Majorum* 4. dist. 1. cap. 1. *q. 16.* *Idem Nav.* cap. quando, *Latine* cap. 21. num. 36. *C. 37.*

9 Secundo infertur, eos, qui ex chozo mittuntur ad thurificandum altare, non teneri Antiphonam, & Magnificat, quæ interim canuntur in choro, dicere. Ratio, quia nec coguntur memoriter scire, nec portare librum & totus chorus pro illis supplet, cum illi occupent in celebrante ejusdem officii, quæ ante præveniri nequit: Sic *Sotus* lib. 10. de iust. quæst. 5. art. 3. vers. pari modo qui sit. *Sandoval* ubi *supra*, *Navar.* cap. quando, *Hispana* cap. 11. num. 14. & multi ex recentioribus docti Magistri: & idem dicendum est de Capellani, qui commentarii thurificatum, *Sandoval* ibid. & alii, & patet eadem ratione.

10 Ultima conclusio. Idem profus dicendum est quando pars omisita ex obliuione, vel inadvertencia est notabilis non enim tunc oportetur totam Horam repetrere, sed fat est partem illam omisimam supplicare. Probatur ratione posita, & hoc à fortiori tenet verum, amplectendo sententiam, quam sub. seq. amplectatur. Sic *Nav.* locis cit.

11 Secunda conclusio. Idem profus dicendum est quando pars omisita ex obliuione, vel inadvertencia est notabilis non enim tunc oportetur totam Horam repetrere, sed fat est partem illam omisimam supplicare. Probatur ratione posita, & hoc à fortiori tenet verum, amplectendo sententiam, quam sub. seq. amplectatur.

12 Tertia conclusio. Qui incipit Hora chorus ingrediens, & debet totam Horam cum chozo absolvere, & alias Horas, quas chorus absque interruptione recitat, & si finitis debet supplicare omisimam; & idem dicendum est de eo, qui ante finem Horæ ex aliqua causa egreditur, vel dormit, dum dicunt aliquæ pars Horæ. Sic *Nav.* cap. quando, c. 16. n. 6.

13 Quarta conclusio. Si chorus erret in aliqua Hora, vel parte notabilis illius, non tenetur in communem supplicare cantantes, vel recitantes, sed fat est si quisquis privatim supplet. Sic *Nav.* cap. quando, c. 10. n. 39.

14 Ultima conclusio. Quando quis privatim cum alio recitat, & ex aliqua causa omittit dicere, vel audire verbum aliquinem, veluti ob tuisim, vel loquitionem necessariam, & alius non expectat, non peccat venialiter, sed fat est si postea supplet. *Nav.* summa *Hisp.* & *Lat.* c. 25. n. 99.

no excusari à recitanda ea parte, quam organum pulsat: at inquit non auderem excusare chorum, & singulos à recitanda illa parte secreto, quam organum pulsat. Sit

2 Prima conclusio. Ille, qui organis choro respondeat, non tenetur recitare eam partem, quam organum pulsat. Ratio, quia Ecclesia accipit sonum illum organorum, ut partem divini officii. Sic *Navar.* ubi *supra*, & multi juniores docti. In idem propositum, licet dubius *Sotus* lib. 10. de iust. g. 5. art. 3. vers. pari modo qui sit, ubi dicit *Nestor* an qui organis choro responderet teneatur posse officium pender.

3 Secunda conclusio. Qui cantant in choro, non tenetur polte dicere verbum, qui organis pulsatur. Ratio, quia sonus ille organorum accipitur ab Ecclesia loco vocum, & ut pars divini officii. Sic aliqui ex recentioribus docti Magistri.

D U B I U M XVII.

An qui horas dicunt syncopando, censeantur integrè recitare, & sic satisfaciant, & famuli, qui cum bis recitant.

1 Slt conclusio. Qui notabiliter male recitanti syncopando, & contrahendo sapè syllabas, deglutiendo dictiones, incipiendo suos versus antequam ii, cum quibus recitant, sibi absolvant, peccent mortaliter, quando judicatio boni viri est res notabilis. Sed si in hoc parum exceedit, erit peccatum veniale, & quando est res notabilis, non faciunt præcepto, sed tenentur iterare. Sic *Nav.* summa *Hisp.* & *Latine* c. 25. num. 98. 99. & cap. quando c. 10. n. 9. *Sylv.* verb. *Hora*, n. 12. dist. 4. *D. Antoninus* 3. p. iii. 3. cap. 4. q. 5. *Angel.* verb. *Hora*, num. 18. *Palud.* 4. dist. 15. quæst.

2 Hinc infertur, famulos, qui tenentur recitare, five ratione ordinis, five ratione beneficii, vel alia ratione, si recitanti cum his, qui quoties sincopant, vel omittunt, vel non bene pronunciant dictiones, vel incipiunt verbum nondum altero absoluto, ut prudentis iudicio sit notabilis confitio peccare mortaliter, ni propositum habeant iterum recitandi. Patet, quia non faciunt præcepto recitandi Horas. Sic *Navar.* locis citatis.

3 Nota tamen non oportere clericos nimis scrupulosos esse, qui putant se, vel non integrè pronunciant, vel alii, qui iter sincopant, vel verba aliqua non voce, sed gutture dixisse, dummodo defecut non sit valde notabilis, quia tunc satis erit de defecibus hujusmodi prentere. Sic *Metina C.* de oratione, quæst. 1. *Art.* 1. *vers.* 4. *Fr. Turrecerem*, cap. 1. *vers.* 4. *Latine* num. 30. & in summa *Hisp.* cap. 28. addit. ad num. 79. *Latine* cap. 25. *vers.* 4.

4 Nota limitandam est conclusionem, quando ante officium divinum non poterunt, vel non debuerunt prævenire, quia horis ipsius non incumbebat, & propter necessitatem repente occurserunt, hinc tunc faciunt: tunc enim non tenentur supplicare. Sic *Navar.* locis citatis, & alii, & per hoc venit limitandum, quod dicit ipsum *Navarus* cap. quando, *Latine* cap. 10. in fine: ubi dicit quod non peccat, si interrupcat, quod necesse est ad illud munium, & si omnia fuerint minima, non tenetur supplicare; & si pars notabilis, tenetur sub mortali supplicare; & fuerint aliquantula quantitatibus, tenetur sub veniali, ipse enim *Navar.* cap. quando, *Latine* cap. 11. num. 36. *C. 37.* le limitat, quando debuit, & potuit prævenire.

5 Hinc infertur primò, recitantes, vel cantantes in choro, non oportere repete, vel supplicare, quod alii dicere, dum nullus, vel crux naribus desilit, vel quidcum decens loquitur, vel transpirat respicit, etiamque chorum exeat, modo si exiguum, licet sit *Psalmus* integer; quia ratione societas dictum ab uno, censetur dictum ab aliis. Sic *Nav.* cap. quando *Hisp.* cap. 10. num. 28. *Lat.* num. 83. & refert *Majorum* 4. dist. 1. cap. 1. *q. 16.* *Idem Nav.* cap. quando, *Latine* cap. 21. num. 36. *C. 37.*

6 Secundo infertur, eos, qui ex chozo mittuntur ad thurificandum altare, non teneri Antiphonam, & Magnificat, quæ interim canuntur in choro, dicere. Ratio, quia nec coguntur memoriter scire, nec portare librum & totus chorus pro illis supplet, cum illi occupent in celebrante ejusdem officii, quæ ante præveniri nequit: Sic *Sotus* lib. 10. de iust. quæst. 5. art. 3. vers. pari modo qui sit. *Sandoval* ubi *supra*, *Navar.* cap. quando, *Hispana* cap. 11. num. 14. & multi ex recentioribus docti Magistri: & idem dicendum est de Capellani, qui commentarii thurificatum, *Sandoval* ibid. & alii, & patet eadem ratione.

7 Secunda conclusio. Idem profus dicendum est quando pars omisita ex obliuione, vel inadvertencia est notabilis non enim tunc oportetur totam Horam repetrere, sed fat est partem illam omisimam supplicare. Probatur ratione posita, & hoc à fortiori tenet verum, amplectendo sententiam, quam sub. seq. amplectatur. Sic *Nav.* locis cit.

8 Tertia conclusio. Qui incipit Hora chorus ingrediens, & debet totam Horam cum chozo absolvere, & alias Horas, quas chorus absque interruptione recitat, & si finitis debet supplicare omisimam; & idem dicendum est de eo, qui ante finem Horæ ex aliqua causa egreditur, vel dormit, dum dicunt aliquæ pars Horæ. Sic *Nav.* cap. quando, c. 16. n. 6.

9 Quarta conclusio. Si chorus erret in aliqua Hora, vel parte notabilis illius, non tenetur in communem supplicare cantantes, vel recitantes, sed fat est si quisquis privatim supplet. Sic *Nav.* cap. quando, c. 10. n. 39.

10 Ultima conclusio. Quando quis privatim cum alio recitat, & ex aliqua causa omittit dicere, vel audire verbum aliquinem, veluti ob tuisim, vel loquitionem necessariam, & alius non expectat, non peccat venialiter, sed fat est si postea supplet. *Nav.* summa *Hisp.* & *Lat.* c. 25. n. 99.

DUBIUM XIX.

An qui boram interrupit, censetur integrè recitare, vel potius tenetur totam boram repetere?

Hac in re convenit inter omnes, licet Horam integrè terrumpere ex causa rationabilis, ad breve tempus, nec aportere potest Horam repeteri, sed si est esse tempus progrexi. Ratio, quia tunc reputatur unica Hora, ut quando occurrit necessitas aliqua naturalis, vel locutio brevis, quæ non potest commode diffiri, vel meditatio utilissima circa id, quod recitat, vel opus misericordie corporalis, vel spiritualis, quod diffiri commode nequit. Sic *Metina C. de oratione, qu. de Horis iter. Leditm. 2. 4. qu. 16. art. 6. 2. part. dub. 4. Gerson 3. part. mat. deorat. litera F. Gabr. in canonum Miss. let. 62. lit. M. Navar. cap. quando, cap. 16. à n. 67. usque ad 75. Hisp. & Lat. à numer. 65. usque ad 75. & multi juniores dotti.*

Unde *Navar. ibi*, non dannat de peccato eum, qui integrumpit ad videndum in Doctribus explicacionem aliquius versus, quem recitat, vel ad audiendum concionem, vel *Missam*, quia hoc (inquit) aliquid modo pertinet ad Horas.

Secundo certum est, quod si quis sine causa rationabilis interrupat officium incepsum, quando interrupto non est ad longum tempus, peccabit venialiter, non tamen tenebitur Horam repeteri, sed potius ulterius progrexi. Ratio, quia irreverenter, & indecens est, ut inceptum sermonem cum aliquo abesse causa interruptam: ergo a fortiori cum Deo. Sic *Nav. d. cap. 16. num. 63. & affect ad hoc Concilium Toletanum cap. nihil 7. qu. 1. Vienensis Clem. 1. de celebrat. Missar. Idem tenetur nonnulli dotti Magistri.*

At dubium grave est, an quando interruptio est per magnum tempus, tenetur quis reinceperit Horam? Duplex est sententia.

Prima dicit teneri reincepire. Ratio, quia propter interruptionem, & discontinuationem dicta, & dicenda non faciunt unam Horam, Sic *Metina*, & *Leditm. ubi supra*. Idem *Navar. cap. quando, Latin cap. 16. num. 75. quando (inquit) est tam magna, & tam impertinentis interruptio, ut merito ceneretur Hora recitatione facere adeo discontinuum, ut dicta & dicenda non facerent quicunq; unum. Angles mat. de orat. in florib. quaff. theolog. 1. part. fol. 341.*

Secunda sententia docet, quod licet sine causa justa interrupunt recitans Horam, & per magnum tempus, modo habeat animum supplendi intra eundem diem, non peccat mortaliter, nec tenetur sub mortali ad repetendum Horam: sed ita est supplicare omnia, licet ad vitandum veniale melius effet repeter. Ratio, quia licet physicè loquendo, quando est magna interruptio, non sit eadem Hora continua, & loquendo moraliter, propter intentionem, quā hic habet supplendi, quod deesset intra eundem diem, censetur integratio, & continuatio eisdem Horæ, atque adeo impletio præcepti Horæ, quod substantiam. Et confirmatur, quia antiquitus dividabantur Noditri per magnum tempus. Item qui tenetur ad Rofarum, vel *Psalmum ex voto*, vel *penitentia*, satisfaciens recitando dimidiam partem mane, & aliam vespere, ut dixi lib. 4. *summ. cap. 11. n. 39.* ergo similiter in *Hora canonica*. Hanc tenetur multi ex recentioribus valde dotti Magistri, & potest probari ex doctrina *Navar. poita dub. præc. videlicet, quod, qui ex obliuione omnis aliquam partem Horæ, non tenetur totam repetere, sed illam partem omittit, quando intra eundem diem recordatur: ergo non est de ellenti, & necessitate continuatio, alias eset tota Hora repetenda. Et hæc sententia videatur mihi probabilior, & canem tenet *Aragon. 2. 2. qu. 83. art. 12. in fine, & Manuel 1. tomo summ. cap. 140. num. 3. Lissif. lib. 2. de iust. cap. 37. dub. 10.**

Nota hanc sententiam etiam tenetur verum, licet quis faciat illam interruptionem cum proprio formaliter reincipiendo potest illam Horam; hoc enim non obstante, poterit potesta non reincipere, sed prosequi quod cœperat, licet *Navar. d. cap. 16. num. 73. tenet oppositum. Probatur, quia utraque pars dicta est cum intentione sufficiens adimplendi præceptum, & non requiritur continuatio: ergo sufficienter adimpler. Item quia (ut latè dixi lib. *summ. cap. 13. num. 9. usque ad 17.*) non requiritur intentio implendi præceptum ad illud impletum: ut qui audit partem Missar. animo amplius non audiendi, satisfaciat audiendo aliam partem.*

An qui tenetur dicere Rofarium, coronam, vel *Psalmum Virginis Mariae*, vel coronam Domini Nostri Iesu Christi, satisfaciens dicendo ea eodem die Horis interrupitis, si ve ex voto, sive ex penitentia tenetur, dixi lib. 4. *summ. cap. 11. num. 39.*

DUBIUM XX.

An sit licitum dividere Matutinum à laudibus, ita ut Matutinum dicatur vespere dei prædicatoris, & laudes auroræ sequentis, & tunc sit dicenda oratio in fine laudum.

Sit prima conclusio. Licitum est etiam abesse causa dividere Matutinum à laudibus. Probatur, quia iste contra *Navarum* teneamus Matutinum, & laudes non esse distinctas Horas, sed partes integrales eiusdem Horæ; at negari non potest, quin longè alter sint partes, quam partes aliarum horarum: ergo proper hanc magnam diversitatem poterunt dividiri. Secundo probatur, quia ita solebat fieri in primitiva Ecclesia. Matutinum enim canebatur in tribus vigiliis noctis, & in quarta vigilia laudes. Tertiū probatur, quia nocte Natalis Domini inter Matutinum, & laudes mediatis Missis: sic docet *Nav. cap. quando, cap. 3. Hisp. num. 63. Lat. num. 64. Toleto in summa. & multi docti juniores*.

Secondū conclusio. Quando dividitur Matutinum à laudibus, non est opus dicere orationem post Matutinum, praeterea in nocte natalis Domini, ubi id præcipit rubrica Breviarium, quia nulla iure, nec auditoritate, nec ratione id probatur. Sic ex recentioribus multi viri docti.

DUBIUM XXI.

An cùm sacerdos solus recitat, debeat dicere ante orationem Dominus vobiscum.

Aliqui, scilicet *Mimontensis, Cosmas, & Albertus*, quos referit *Navar. ubi supra*, videntur dicere quod non, & potest probari: tum quia est loquutio plurimi; tum quia hac ratione *Soter Papa cap. bcc quæque, de confess. dif. 7. probat non esse faciendum sacram, nisi fatem duobus præsentibus*.

Sit conclusio. Sacerdos solus orans debet dicere *Dominus vobiscum*. Ratio, quia salutat Ecclesiam, & generalis consuetudo derogavit decreto *Sotri*. Item quia faciens sacram coram uno, dicit *Dominus vobiscum*, & *Orente fratres*. Item quia *Pius V.* in regulis Breviarium nullam talen variationem docet: immo in gratias agendi post *Missam* formam, quas comunitur quis solus agit, ponitur *Dominus vobiscum*. Hanc tenet *Navar. cap. quando, Latin cap. 22. num. 86.*

SUMMARIUM.

Quam Breviarii formam teneantur sequi, qui tenentur ad Horas canonicas.

An quando Religiones, vel Ecclesiæ cathedrales, seu collegiales, qui ante ducentos annos habent Breviarium, non acceptant hoc novum, sed recitant juxta suum, Religiosi privati, & privati clerici subditit alium diœcesum, possint vel censeantur recitare juxta hoc novum Breviarium, vel potius juxta Breviarium sua Ecclesiæ, vel Religionis.

An modo peccatum lethale recitare juxta aliud Breviarium, quam *Pii Quinti*?

An minus qualitatem officii peccet mortaliter, v.g. qui recitat tenetur horas canonicas, si recitet de Sancto, quando debet recitare de feria, vel a contra.

An potius Episcopus dispensare cum suo subditio, ut secundum aliud Breviarium recitet?

An qui tenetur ad horas, teneantur ad omnia officia, que sunt in Breviario, scilicet ad *psalmum penitentiales*, officium defunctorum, litanias, cantum Gradum, officium parvum Beatae Mariae?

DUBIUM XXII.

Quam Breviarii formam teneantur sequi, qui tenentur ad Horas canonicas?

Hoc dubium era difficultius ante novum Breviarium *Pii quinti*, propter multas, & varias Breviariorum formas: at nunc post novum Breviarium quid sententium fit, colligitur ex motu proprio *Pii Quinti*, qui habetur in principio Breviarii, & ex alio *Gregorii XIII*, qui habetur in principio *Felegori Hispaniæ*, & claritatis gratia resolvant aliquibus propositionibus.

Prima conclusio. Post sufficientem promulgationem hujus Breviarii, tenentur omnes sequi eius formam exceptis Religionibus, & Ecclesiis, quas coulat habuisse speciale Breviarium per ducentos annos ante institutionem hujus Breviarii. Ita habetur in *ijo motu proprio Pii Quinti*, ubi abolescit, & revocat Pontifex omnia alia quævis Breviaria, & obligat ad recitandum juxta hoc novum.

Lib. VII. Cap. II. Dub. XXII. XXIII. Etc.

Nota, quod sufficiens promulgatio adimplenda est eo tempore, quod designatur in Bulla *Pii Quinti*, scilicet post eius promulgationem Romæ, qui erant Romæ, habebant unum menem post editionem hujus Breviarii, qui vero extra Romanum, & erant intra montes, tres menes, qui vero ultra montes, sex menes, ut per illud tempus celeretur fidam suffice omnibus sufficiens Breviarii promulgationem. Ex hoc vero non sequitur quod statim omnes, qui post illud tempus signatum non recitarent horas secundum hoc Breviarium, peccarent: nam licet illa promulgatio fuerit sufficiens ad obligandum omnes etiam diffinientes longissime a Roma: ad potenter aliunde excusari, vel quia non audierunt, vel non haberunt copiam voluminum venalium. At scilicet his titulis non excularentur a peccato mortali. Sic nonnulli juniores valde docti.

Secondū conclusio. Qui ante tempus dictum sufficiens promulgationis nolent data operi mere Breviarium hoc, & secundum illius formam recitare, non peccarent. Ratio, qui Pontifex, ut servaret suavitatem cum omnibus, permisit aliquam temporis diffinationem ad relinquendam antiquam Breviarium. & licet post tempus affligatum addat Pontifex, vel cum fuerit copia voluminum venalium, sensus est, si post illud tempus non fuerit copia voluminum venalium, teneantur, cum primum fuerit copia.

Tertiū conclusio, Ecclesiæ, & Religiones, quæ habent predicatorum confutandis recitantes aliud Breviarium ante ducentos annos ab hujus editione, non tenentur acceptare hoc Breviarium novum, nisi ex speciali voto, vel ex suo instituto tenentur se conformare Breviario Ecclesiæ Rom. Ejusmodi sunt Religiones D. Augustini, & D. Francisci; permitte tamen illis Pontifex, ut in choro possint recitare juxta hoc novum Breviarium, dummodo Episcopus, & universum Capitulum in eo consentiat. Sic juniores predici.

DUBIUM XXIII.

An quando Religiones, vel Ecclesiæ cathedrales, seu collegiales, qui ante ducentos annos habent Breviarium, non acceptant hoc novum, sed recitant juxta suum, Religionis privati, & privati clerici subditit alium diœcesum, possint vel censeantur recitare juxta hoc novum Breviarium, vel potius juxta Breviarium sua Ecclesiæ, vel Religionis.

Quidam juniores docti posuerunt discrimen inter Religiosos, & Clericos, quod Religiosi non possunt uti hoc novo Breviario, nisi sua Religio acceptet, sed etiam privatin recitantes tenentur recitare juxta Breviarium sua Religionis. Ratio, qui Religiosi tenentur recitare juxta Breviarium sua Religionis, nisi ad aliud habuerint speciale privilegium: sed hoc Breviarium non concedit ei posse illu uti, nisi sua Religio acceptet: ergo nisi sua Religio acceptet, non possint Religiosi uti hoc novo Breviario: at Clerici tenentur lequi hoc novum Breviarium, licet Ecclesiæ sua diœcessis habeat Breviarium ante ducentos annos, & juxta illud recitent. Ratio, qui si recte advertimus verbis *Bulla*, quibus predictis Ecclesiæ datur facultas referendæ antiquum Breviarium, loquantur quad chorus: ergo quando Clerici illarum recitanti privatin extra chorom, teneantur sequi novum Breviarium.

Sed opposita sententia est: ergo tenetur contra præceptum recitandi. Et pro hac sententia videtur esse *Palacio* 4. dif. 15. disp. 9. fol. 152. ubi dicit id esse crimen, & disputans an talis beneficiarius, qui si recitaret, teneantur refutare fructus, licet prius dicat non teneri, at tandem propter rationem proxime dictam manet dubius, & videtur inclinare, quod teneantur refutare. Item quia tale Breviarium non continet abolitum officium canonicum, sed illis duntataz Ecclesiæ, quæ ille usq; sunt ante ducentos annos: ergo si ailius recitet juxta illud: non recitat officium canonicum. Et sic quidam recentior Magister valde doctus, dixit esse si valde suppetam sententiam *Metina*.

Rogabis, an potius Religio recitare de *Sancto*, cuius habet notabilem reliquiam: at ignoratur quo die incidat;

item quando nullius habetur notabilis reliquia, sed plures minores, quæ omnes faciunt notabilem? Videtur in primo casu posse, quia mutare sensum, vel iterum qualitatem officii est veniale, & ita ex iusta causa non erit culpa: at iusta causa est posse uti privilegio, recitare de illo fando, ne alias trufarentur. Deinde, quia principale est recitare de illo fando: accessorium autem est, ut recitetur die, quia incidit: ergo ignorantia hujus accessorii non debet vitare principale. Respondeatur in neutrò casu: id licet, non in secundo, quia privilegium est, quando aliquis fandi habetur notabilis reliquia, at nullius habetur. Item quia non esset major ratio, cut de uno, eo illis fandis, quam de aliis recitaretur. Non etiam in primo, quia privilegium est recitandi, non quacumque die, sed illa, qua incidit: ergo hoc ignorata ceſſat, sicut nemo posset frui indulgentia concessa die, qua incidit, si dies ignoraretur, nec dies est accessoria, sed pars principalis, nec est hæc modica perversio, & alteratio, sed in perpetuum pro tota illa Religione.

DUBIUM XXV.

An mutans qualitatem officii peccet mortaliter, v.g. qui recitat tenetur Horas canonicas, si recitat de sancto; quando debet recitare de feria, vel è contra.

Duplex est sententia. Prima dicit esse tantum peccatum, veniale, quando

